

УДК 80:028(477.64)(062.552)
3-332

Рецензенти:

Р. С. Омельковець, к. філол. наук, доцент кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки;

О. А. Рарицький, д. філол. наук, професор Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка

*Рекомендовано до друку Вченою радою
філологічного факультету Запорізького національного університету
(протокол № 7 від 29 грудня 2025 року)*

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Запорізькі філологічні читання : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (05–06 грудня 2025 року) / за ред. І. Я. Павленко, О. О. Стадніченко, Р. О. Христіанінової, О. О. Шульги, І. М. Бакаленко (техн. ред). – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 194 с.

ISBN 978-966-397-590-0

DOI 10.36059/978-966-397-590-0

У збірнику представлені тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Запорізькі філологічні читання», присвячені дослідженню різноманітних проблем із мовознавства, літературознавства, медіадискурсу, методики вивчення української мови та літератури.

Для вчених-філологів, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 80:028(477.64)(062.552)

Халаши М. А. СИСТЕМНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ	173
Халаши П. А. ОНІМИ ЯК ЗАСІБ ТРАНСЛЯЦІЇ ДОСВІДУ ВІЙНИ У ЗБІРЦІ ФАНТАСТИЧНИХ ОПОВІДАНЬ «МОТАНКА»	177
Шкіцька І. Ю. ВІДОБРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ НА СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ЖІНКАМИ В ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ	181
Шульга О. О. СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКИХ АВТОРСЬКИХ ПІСЕНЬ, НАПИСАНИХ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ...	184

3. Ткаченко Н. Літературно-художні оніми в сучасній поезії про війну (на матеріалі поетичних збірок запорізьких авторів). *Мова. Література. Фольклор*. 2022. № 2. С. 57–63.

І. Ю. Шкіцька

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнський національний університет*

ВІДОБРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ НА СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ЖІНКАМИ В ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ

Сучасні дослідники пареміології та лінгвокультурології виявляють значний інтерес до вивчення соціокультурних і гендерних аспектів, зафіксованих у народній мудрості. Аналіз традиційних поглядів на споживання алкоголю жінками в національних паремійних фондах польської та української мов є особливо актуальним, оскільки ця проблематика перебуває на перетині культурної антропології, соціальної історії та гендерних студій. Прислів'я і приказки, як концентроване відображення колективного досвіду і моральних настанов, уможливають реконструювання історичних уявлень, соціальних норм і стереотипів, що стосуються ролі жінки у традиційному суспільстві.

Метою нашої розвідки є здійснення зіставного аналізу польських та українських паремій, що містять оцінки, настанови або характеристики, пов'язані зі споживанням алкоголю жінками, для виявлення спільних і відмінних рис у формуванні відповідних культурних концептів.

Традиційне ставлення до алкоголю в польській та українській культурах є складним і амбівалентним, поєднуючи функцію алкоголю як культурного маркера та його асоціацію із соціальною девіацією. Низка польських і українських паремій відображають споживання алкогольних напоїв особами жіночої

статі: *Św. Mikołaj dziewczki z karczmy wywoła* [4, с. 307]; *Pijany, jak cztery dziewczki* [4, с. 401]; *Żono, póđźmy do kościoła. «Nie tam w czym, miły». «Póđźmyż do karczmy». «Dziewko, daj sam stare buty, są tam gdzieś pod ławą»* [4, с. 230]; *Gdy się kuma z kumą zejdzie, kwatereką się nie obejdzie: kwatereczką, ani dwoma, tylko zaraz dziesięcioma* [4, с. 379]; *Ide, як итири дівки* [2, с. 173]; *Одчепися, напаснику, я не була на празнику* [3, с. 215]; *На силу мати сина оженила, та на підпитку невістку судила* [3, с. 232].

Вербалізації вживання алкоголю в українських пареміях слугують дієслова *пити* / *пропити*, *напитися*, *похмелятися*, *упитися* та ін.: *Ну, пий, стара: гості будуть та поїдуть, а ми з тобою вік ізжили* [1, с. 236]; *Пропила дерюгу на Мусієву наругу, а Мусій кучеряв, ту дерюгу викупляв* [1, с. 257]; *Сім год баба похмільялась, та з похмілья і вмерла* [1, с. 235]; *Куди не кинь, то упилаь* [1, с. 292].

Серед назв алкогольних напоїв у пареміях фігурують пиво, горілка, шампанське: *Kiedy nie kuma, nie dotawiaj się o piwo; Jak się kuma z kumą zejdzie, bez wóđki się nie obejdzie* [4, с. 251]; *Kmosia ktosi gorzaleczkę nosi* [4, с. 211]; *Ворожила небіжечка до самої смерти, та й мусіла небіжечка без горілки вмерти* [3, с. 55]; *Горілочко оковита, я за тебе буду бита* [3, с. 77]; *Як я була дівочкою, до мене ходили з горілочкою, а як стала молодичею, перестали ходить із водицею* [1, с. 256]; *Як любити – то пана, а як пити – то шампана* (Плав'юк, 1946, с. 190). Звернімо увагу, що частина згаданих назв репрезентована демінутивами, що свідчить про схвальне ставлення до таких напоїв. На позначення алкоголю як евфемізм функціонувала лексема *мед* / *медок*: *Парася, Парася! Медку напилася!* [1, с. 271].

Негативний вплив алкоголю на поведінку представниць жіночої статі показують паремії *Stroi baba firleje, kiedy sobie podleje / głowę zaleje* [4, с. 560]; *Od wina głupieje dziewczyna* [4, с. 598]; *Гона, гона, люблю хлопа, а як п'яна, люблю пана* [3, с. 188]; *Ей, ледво йду, не так п'яна, як голодна, ішла б далі, та не годна* [3, с. 148].

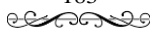
Жінки, які зловживають алкоголем, у польському та українському традиційному суспільстві засуджувалися, що відбито

в пареміях: *Koń ma być cały, pewnych nóg, wolnej gęby; żona trzeźwa, ochędżna, wstydliva...* [4, с. 221]; *Córka jedynaczka: złodziej albo pijaczka* [4, с. 185]; *Biada, u kogo żona blada, a u kogo rumiana, mówią, że pijana* [4, с. 651]; *Як жид убогий, свиня худа, жінка п'яна – нема гірше* [1, с. 284]; *Біда у кого жінка бліда, а у кого рум'яна, то кажуть, що п'яна* [3, с. 15]; *Тут така, що в горілиці усе б мокла* [1, с. 240]; *Чому Бог не створив Єви з ноги Адама? – Щоб жінка по корчмах не бігала; Чому не з руки? – Щоб мужа за лоб не дерла; Чому не з голови? – Щоб не була розумніша од мужа, – але з ребра, щоб його тильнувала і йому вірно служила* [1, с. 187].

У народі пияцтво жінок розцінювалося як більш негативне явище, ніж зловживання алкоголем чоловіків: *Чоловік проп'є вола, то це його слава, а жінці помело, не вільно* [3, с. 249]. П'яна матір «була свідченням морального упадку цілої родини, що найбільше відбивалося на її дочках» (*там само*). Удавана скромність щодо споживання алкоголю в народі висміювалася: *Задається, як дівчина праздникова: першу чарку її випити просять, а другу сама собі наливає* [2, с. 75].

Меншою групою представлені паремії, що маркують толерантне ставлення до вживання алкоголю жінками: *Lepsza pijanica, niż niedbalica* [4, с. 331]; *Баба Господа молила, а горілочку любила* [3, с. 4]; *Жінка трібна і до горівки здібна – господарна жінка уміє і випити* [3, с. 125]; *Чарочка чепурушечка, п'є Сидоровна душечка* [1, с. 236]; *Натийся, Нацю, то за твою працю* [3, с. 216].

Отже, здійснений аналіз польських та українських паремій свідчить про високий ступінь соціального осуду споживання алкоголю представницями жіночої статі. Паремії слугують не лише описом, але й нормативним інструментом, що чітко окреслює межі жіночої поведінки, асоціюючи тверезість із доброчесністю, збереженням сімейної честі та порядку в домі. Тоді як вживання алкоголю чоловіками (хоч засуджувалося у випадку надмірності) часто толерувалося у ритуальних і соціальних контекстах, жіноче пияцтво розглядалося як грубе порушення гендерних ролей та пряма загроза добробуту й моральним основам родини. Зіставлення виявляє спільний патріархальний стрижень в аксіології обох

народів, де репутація жінки прямо залежала від її здатності уникати суспільної девіації, символом якої поставало неконтрольоване споживання алкоголю, що підтверджує універсальність певних традиційних моральних вимог у слов'янському культурному просторі. Незначною групою в обох мовах представлені прислів'я та приказки, що описують толерантне ставлення до вживання алкоголю жінками.

Література

1. Українські приказки, прислів'я і таке інше: зб. О. В. Марковича та ін. / Уклав М. Номис; упорядкув., прим. та вступна ст. М. М. Пазяка. Київ: Либідь, 2003. 352 с.
2. Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток / Упор. М. М. Пазяк. Київ: Наук. думка, 2001. 392 с.
3. Приповідки або українсько-народна філософія / Зібрав та видав Володимир С. Плав'юк. Том 1. Едмонтон: Альберта, 1946. 355 с.
4. Adalberg S. Księga przysłów, przypowieści i wyrażen przysłowiowych polskich, Druk Emila Skiwskiego, Warszawa, 1889–1894. URL: <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/11603/edition/18873/content>

О. О. Шульга,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства,

Запорізький національний університет

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКИХ АВТОРСЬКИХ ПІСЕНЬ, НАПИСАНИХ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Із початком воєнних дій на території України у 2014 році в українському культурному просторі почали з'являтися пісні відмінні від звичного формату поп-музики. Повномасштабна російсько-українська війна стала каталізатором потужних змін у

Наукове видання

ЗАПОРІЗЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(05–06 грудня 2025 року)

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук О.О. Шульга

Підписано до друку 29.12.2025 р. Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times. Цифровий друк.

Ум. друк. арк. 11,28. Наклад 300. Замовлення № 0226-017.

Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво “Liha-Pres”

79000, м. Львів, вул. Технічна, 1

87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44

Телефон: +38 (050) 658 08 23

E-mail: editor@liha-pres.eu

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6423 від 04.10.2018 р.